

מהר"ץ חיות בבא מציעא כה, א

גמרא א"ר יצחק מגדלאה והוא שעשוין כמגדלין. נ"ב הרבה אמוראים אם לא נזכרו דבריהם בבית המדרש רק בהלכה אחת היו מכנים שמם בביהמ"ד בתואר שם הלכה הזאת כמו (ברכות נג ע"ב) ר' זהומאי אומר כשם שמזוהם פסול לעבודה כך לברכה הנה ג"כ נקרא ע"ש הלכה שלו שאמר הדין במזוהם שפסול לברכה וכן בכאן ר' יצחק אמר האוקימתא והוא שעשוין כמגדלין לכן נקרא בביהמ"ד בשם מגדלאה וכן מצינו בירושלמי פ"ק דמגילה ואלוהו מקריב באיסור במות א"ר שמלאי דיבורא ובדבריך עשיתי ע"ש הרי נקרא ר' שמלאי דיבורא מפני שהביא ראיה מקרא דובדבריך עשיתי וכן בתנחומא ומדרש פ' מטות כל הרים שבמקרא הרים הם וכאן א"ר אבא רומניא לשון רוממת ע"ש במפרשים וזה אמת:

חדושי הרמב"ן בבא מציעא כה, א

והא דאמרי' מאי מכריז מנין. פרש"י ז"ל שמכריז כך וכך מטבעות מצאתי וזה בא ונותן סימן זה ע"ג זה מצאתם ודחינן טבעא מכריז מטבעות מצאתי וזה אומר ג' היו וזה ע"ג זה מצאתם, וא"כ הא דרבינא לא אתיא כהילכתא ודיחויא היא לומר דמנין לא הוי סימן, ותמהני על רבינו הגדול שפסק הלכה כן ... וכן נמי למה לי עשוין כמגדלין לימא מנין, ותו למה לי למימר שלשה היו ועשוין כמגדלין בעשוין כמגדלין בלחוד סגי דהא הוי סימן, ואפשר לומר שכשאינם עשוין כמגדלין הרי אלו שלו משום דאמרי' כיון דדרך נפילה הוא המוצא סבור שאינו יודע מנין שאחד אחד נפלו ממנו וכשהו עשוין כמגדלין יודע מנינם, ואינו נכון,

... ולי נראה שפירוש מאי מכריז מנין כפירוש מאי מכריז מקום שאמרו למעלה בגמ', ולר' יוחנן אקשי' כלומר לר' יוחנן דאמר דאפי' של מלך אחד חייב להכריז מאי מכריז מנין, דודאי של מלך אחד אף על פי שעשוין כמגדלין אין דרך הנחה הוא אלא דרך נפילה הוא דכל דאיפשר למתלי בנפילה תלינן דלא עביד איניש דמנח זוזיה הכי וכדאמרי' אימר איתרמוי איתרמו ונפלו אהדדי, אלא משום הכי חייב להכריז שאפי' נפלו ממנו יש לו בהן סימן מנין שכשמשמש בכיסו מיד ידע שנפלו ממנו, אי הכי אפי' שנים נמי, ומפרקי' טיבעא מכריז הילכך בשנים ליכא סימן מנין ומשום הכי תנן שלשה, והא דבעינן זו ע"ג זו משום שאם היו מפוזרין שמא יותר היו ומי שמצא האחרים לא מצא אלו, או שמא פחות מכאן היו ומאחר נפלו כאן מקצת, א"נ בשתי נפילות נפלו ממנו ומשמש בנתיים ואין לו מנין בהם.

חדושי הריטב"א בבא מציעא כה, א

מאי מכריז מנין.
פרש"י ז"ל דברים כפשוטן
מאי מכריז המוצא מנין שיאמר כך וכך מטבעות מצאתי והלה אומר מונחין כמגדלין וכיוצא בו היו, ופרכינן א"ה מאי איריא תלתא אפילו תרי נמי ותיהו הנחה סימן דבשלמא אי הוי מנין סימן תרי לא הוי סימן, אלא אמר רבינא טיבעי מכריז והלה אומר מנין כך וכך הוו וכך וכך הוי מונחין.
והקשו על פירושו א"כ אליבא דרבינא אין מנין לבדו סימן עד שיאמר ג"כ כך וכך הוי מונחים והא קי"ל דמנין לבדו הוי סימן, ולפיכך פירשו דה"ק טיבעי מכריז והלה אומר כך וכך הוי ותו לא צריך, והא דבעינן מונחין כמגדלין משום דכי משכח להו הכי יש לסמוך על המנין, דאי לא דרך נפילה היו ואין המנין סימן, ויש לתרץ פרש"י ז"ל דלעולם המנין +נ"א, בעינן בהדיה סימן דהנחה דאל"כ אין המנין סימן דאל"כ אפשר דבדרך נפילה הוה דאין המנין סימן. + לבדו הוא עיקר הסימן ומיהו [דוקא] כגון דהוה בהדיה הנחה ידועה דבלאו הכי אין המנין סימן [ד]אם אינו יודע לומר כיצד הוי מונחין ראיה היא שאינם שלו כי הוא לא הניחם שם, כנ"ל,
ומיהו לא ניחא האי פירושא לבעלי התוס' משום דבעיקר נוסחי גרסינן אמר רבינא טיבעי מכריז ול"ג אלא דאלמא לא הדרינן ממאי דאמרינן מעיקרא דמכריז מנין, ותו מדלא אמרינן אי הכי אפילו תרי נמי.

לכך פירשו מאי מכריז פירוש משום מאי מכריז כלומר מהו הסימן שיש לבעל האבדה לומר והדרינן דמשום מנין, ושיילינן ומאי איריא תלתא אפילו תרי נמי דקס"ד דאבדתא מכריז, ומהדרינן אמר רבינא טיבעי מכריז וכיון דהלה מכריז טיבעי מיעוט טיבעי שנים ותרי לא הוי סימן מנין, ואף בתוספות פירשו כי בעל האבדה צריך שיאמר מנין והנחה כפרש"י ז"ל,

ומיהו קשיא טובא אמאי לא הויה הנחה סימן דהא ודאי סימן יפה הוא כיון דעשוין כמגדלין וכיוצא בו, והרמב"ן ז"ל פי' דהכא אליבא דר' יוחנן הוא דשיילינן משום מאי מכריז, דלדידיה אין הנחה דזו ע"ג זו ראה גמורה (נ"א כיון שאין עשוין כמגדלין), ומשום הכי שיילינן משום מאי מכריז ואמרין דטיבעי מכריז והלה אומר מנין סימן, ותו לא צריך לומר הנחה.

והנכון יותר לפרש משום מאי מכריז ומהדרינן דמכריז משום מנין וחדא מינייהו נקט וכ"ש דהויה הנחה סימן דהויה הוכחה טפי, ושיילינן ומאי איריא תלתא אפילו תרי נמי דקס"ד דאבדתא מכריז ומהדרינן אמר רבינא טיבעי מכריז ולפיכך לא הויה מנין סימן בשנים, וה"ה דהנחה לא הויה סימן בשנים דהא קרוב הדבר דשנים בלחוד הכי מיתרמי ובשלשה מקומות הוא דהוי סימן ההנחה, הילכך זה מכריז טיבעי מצאתי וזה אומר כך וכך היו א"נ מונחין כך וכך היו, וכן פירשו בתוס' האחרונות.

חדושי הר"ן בבא מציעא כה, א

מאי (מנין) מכריז מנין

פי' רש"י ז"ל דלכולהו פריך ע"כ בין לר' חנינא בין לר' יוחנן וה"פ האי מוצא מאי מכריז מנין כלומר כך וכך מטבעות מצאתי דהכי מכריז משום דכל מה שהמוצא יכול לקרב הדבר כדי שיכין האובד ובלבד שישאר לאובד סימן עושה כן הילכך הכי ודאי מנין מכריז שהרי נשאר לאובד סימן לומר כמגדלים הי' או זה על זה הי' למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וכיון שכן למ"ל תלתא אפילו תרי נמי יכול ליתן בהם סימן זה ומשני טבעי מכריז כלומר ודאי כל מה שהמוצא יכול לקרב הדבר מקרב וכמו שאתה אומר ומ"ה מכריז טבעי כדי שיבין האבוד שרבים היו אבל מנינם אינו יכול לפרש שא"כ לא ישאר לאובד סימן גמור שנסמוך עליו דעשוים כמגדלים זה ע"ג זה אין סימן גמור ולפיכך מכריז טבעי סתם והאובד נותן סימן כמה היו ועשוים כמגדלים א"נ זה ע"ג זה הי' וכיון שהאובד צריך ליתן סימן של מנין דוקא ג' אבל ב' לא דאין טבעי פחות מב' זהו תורף פירושו.

וקשה כיון דקי"ל מנין הוי סימן למה צריך שיאמר דעשוים כמגדלים הי' א"נ זה ע"ג זה היו בסימן של מנין לחודיה סגי (לפי')

[לפיכך] פירש הרמב"ן זצ"ל דה"פ משום מאי מכריז משום מנין דומיא דהא דאמרין ברה"י מאי מכריז מקום שפירושו משום מקום ולר' יוחנן פריך דבשלמא לר' חנינא דבעי עשוים כמגדלים כשהן ג' סימן גמור הוא זה ומ"ה מכריז אבל בב' אין סימן דאין זה כמגדל אלא לר"י דאמר דלא בעינן אלא זה ע"ג זה הא ודאי לאו סימן הוא דא"נ דרך נפילה הוה אתרמויי מתרמי וא"כ משום מאי מכריז כלומר איזה סימן יתן האובד שיצטרך זה להכריז בעבורו וודאי מנין מאי אריא ג' אפילו ב' נמי הוי מנין וסימן ואמרין דטבעי מכריז ומ"ה לא הוי מנין סימן בפחות מג'

וא"ת וכיון דחיישת להו שמא בנפילה באו דמ"ה ס"ל בזה ע"ג זה דלא הוי סימן היכא הוי מנין סימן ומ"ש ממעות מפוזרים דהרי אלו שלו

וכ"ת שאני הכא דמכונסים וכי מי ידע דבבת אחת נפל לו

וי"ל כיון דאמר ר' יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה ואנן רואין אות' כלן כאחד אנו תולין לומר שזה ממשמש בכיסו תדיר ולא לתר ראה שנפלו ממנו ויש לו בהן סימן מנין שיודע הוא שבבת אחת נפלו והמוצא אותו ימצא את כולן ולא מייאש אבל במפוזרים הדבר מוכיח שהרבה נפילות נפלו והוא ג"כ מתייאש ואמ' שמא לא ימצאם אדם א' כולן כדי שיאמר לו מנינם

והא דאמר' (בב"ק) [בפ"ק] מאי מכריז מנין גבי שטרות ע"ד זה פירושו דאמרין מעיקרא ג' קשורין ואקשינן למה לי קשורין ודאי מפני שהקשר סימן ש"מ כו' ומפרקינן תני ר' חייא כרוכין וכו' ומ"ה מקשינן א"ה מאי סימן יהיב בהו דמכריז מנין ודאי לאו משום סימן כריכא דהא כולהו נמי הכי כריכא א"ה אפילו תרי נמי ומפרקינן שטרי מכריז הילכך ג' דוקא והא דבעינן כרוכין שאם היו מותרים אין כאן סימן של מנין דשמא יותר הי' ואבדה השאר או שנמצאו שאין מנין סימן אלא בקשור כגון בדי מחטין ושטרות כרוכים או בדרך הנחה כגון צבורי פירות ומטבעות זו ע"ג זו אבל כל שמפוזר אין חייב להכריז עליו משום מנין שלו:

חדושי הרשב"א בבא מציעא כה, א

מאי מכריז מנין מאי איריא תלתא אפי' תרי נמי. יש מי שפירש מאי מכריז המוצא, מנין, שאומר כך וכך מטבעות מצאתי וזה בא ואומר שלי הם ומונחים זה ע"ג זה מצאתם, אי הכי אפי' תרי נמי ופריק מטבעי מכריז וזה בא ואומר כך וכך הם וכיון שכן אי שנים הם לא הוי סימן מנין דמידע ידע דמיעוט מטבעי שנים ולפיכך אינו חייב להכריז. ומונחין זה על גב זה דקתני לא לסימן קאמר אלא דאי עשוין כן איכא למימר דאין דרך נפילה נינהו וכשאינן עשוין כן המוצא אומר דרך נפילה הם ולא ידעי מנין ונתיאשו מהן הבעלים. וכן פי' הראב"ד ז"ל למעלה בשלהי פ"ק גבי שטרות דאמר מאי מכריז מנין מי שאבדו לו ג' שטרות או ב' וזה נותן סימן בכריכתן אי רמו אהדדי וכריכי או כריכי חד בריש חבריה, אי הכי אפי' תרי נמי ופרקינן שטרי מכריז ונותן סימן במנין והילכך כיון דאמר אי אבדו לו שטרות מיעוט שטרות שנים ואינו יכול לתת סימן במנין ולהכי נקט ג', נמצא שאין תכריך ואגודה ועשוין כמגדלים לסימן. ורש"י ז"ל פי' רבינא אמר טבעי מכריז כלומר זה מכריז מטבעות מצאתי וזה בא ואומר ג' היו וזו ע"ג זו מצאתם, והקשה הרמב"ן ז"ל א"כ הא דרבינא לא אתא כהלכתא ודיחוייא בעלמא הוא דהא קיי"ל מנין הוי סימן, ותו במטבעות ל"ל מנין תיפוק לי דעשוין כמגדלין הוי סימן ובהכי בלחוד סגי. ופי' הוא ז"ל דמאי מכריז מנין פירושו כפירוש מאי מכריז מקום כלומר על איזה סימן יכריז זה על סימן מנין ולר' יוחנן בלחוד קא קשיא ליה, דלדידיה כיון דאמר דאפי' של מלך אחד חייב להכריז של מלך אחד ודאי ליכא הוכחה דלאו דרך נפילה הם דדילמא אתרמו ונפול זה ע"ג זה וכל דאפשר למתלי בנפילה תלינן משום דבעלים מתיאשים וכדאמר אימור איתרמו ונפלו אהדדי אלא מש"ה מכריז שאפי' נפלו ממנו יש בהן סימן מנין דמיד שנפלו ממנו ממשמש בכיסו, אי הכי אפי' תרי נמי, ופריק רבינא טבעי מכריז הילכך בשנים ליכא סימן מנין ולפום כן תני שלשה. וא"ת א"כ ל"ל זו ע"ג זו, י"ל משום דאם מצאן מפוזרים י"ל שמא יותר היו ומי שמצא האחרים לא מצא אלו או שמא מקצתן מאחר נפלו ואין לו מנין בהם, וה"נ מפרש ג' שטרות דבפ"ק, והא דבעי תכריך או אגודה משום דאי לאו הכי אין כאן סימן שמא יותר היו ואבדו השאר או שנמצאו. ונמצא עכשו שאינו מכריז משום מנין אלא בקשור כגון בדי מחטין וב' שטרות כרוכין או בדרך הנחה כגון צבורי פירות ומטבעות זו ע"ג זו אבל כל שמפוזר אינו חייב להכריז משום מנין שלו, אלו דברי הרב ז"ל, ולעולם לדברי ר' חנינא עשוין כמגדלין הוי סימן.

הא דבעי ר' ירמיה כשיר וכשורה וכסולם מהו ופשטו מיהא חדא מדאמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה כל שאלו מכניס קיסם ונוטלם בבת אחת דהיינו עשוין כסולם, והא דבעי נמי רב אשי כאבני בית מרקוליס ופשטוה מן הברייתא דקתני בהדיא כאבני בית מרקוליס חייב להכריז לא כתבן הרי"ף ז"ל כלל ואיני יודע למה. ושמא נסמך על אותה ברייתא דלעיל מצא מעות מפוזרין הרי אלו שלו עשוין כמגדלין חייב להכריז ופרישנא תנא כל שאין עשוין כמגדלין מפוזרין קרי להו ואפי' משלחפי שלחופי דהיינו עשוין כסולם, ועדיין איני יודע מפני מה לא כתב הרב ההיא דעשוין כאבני בית מרקוליס, ושמא הוא בכלל עשוין כמגדלין ועדיפא מיניה. ועדיין קשה לי אי הא דרב נחמן אמר רבה בר אבבה דלא כברייתא דעשוין כמגדלין לותביה מינה. ועוד אמאי לא פשטו לר' ירמיה מינה כלהו דאינו חייב להכריז, ואי משום דדיוקא דהיא ליכא למשמע מינה משום דדיוקא דרישא משמע משלחפי שלחופי חייב להכריז ודיוקא דסיפא משמע דאינו חייב להכריז אלא שר' יצחק מגדלאה פריש ואמר תנא כל היכא דאין עשוין כמגדלין מפוזרין קרי להו ורב נחמן ורבה בר אבבה לא ס"ל הכין, א"כ מה ראה הרב ז"ל לסמוך על ר' יצחק מגדלאה ולדחות הא דרב נחמן אמר רבה בר אבבה ומאי דפשטי ליה בגמ' מינה.